(Przedruk.)

WALKA.

Nr. 4.

Uwaga. Niniejszy numer Walki dotyka stosunków wewnętrznych administracyi narodowej, a zatem przeznaczony jest tylko dla urzędników i powinien być udzielanym z oględnością, ażeby się nie dostał w ręce policyi moskiewskiej.

RZĄD NARODOWY władzę swoją na Rusi (w zakresie cywilnym) sprawuje przez Wydział swój Wykonawczy. Wydział Wykonawczy w stosunku do Rządu Narodowego jest tylko organem jego woli, wyrażonej w aktach publicznych oraz instrukcyach poufnych lub dającej się z takowych wywnioskować; względem zaś powierzonych sobie prowincyj jest najwyższą władzą cywilną, której rozporządzenia mają moc niezachwianą prawa dla wszystkich Obywateli Rusi, prócz tych tylko, co czynnie w szeregach wojska narodowego służą. Wydział Wykonawczy zostaje pod ciągłą bezpośrednią kontrolą Komisarza Pełnomocnego Rządu Narodowogo, i wszelkie postanowienia nie inaczej jak za zgodą jego wydaje. Wydział Wykonawczy administruje Rusią za pośrednictwem Zarządów Wojewódzkich.

Z woli wydziału Wykonawczego i za zgodą Komisarza Pełnomocnego Rządu Narodowego zakres działań i stosunek wzajemny Władz administracyjnych na Rusi określa następująca

USTAWA ADMINISTRACYJNA.

Dział 1.

§ 1. Najwyższą Władzą administracyjną w Wojewódz. jest Zarząd, złożony z prezesa i czterech naczelników sekcyj szczególnych, jako to: 1 Wojny, 2 Skarbu i statystyki, 3 Policyi i komunikacyi, 4 Opieki i opinii narodowej.

§ 2. Zarz. Wojewódz. działa tylko w granicach instrukcyj, udzielonych mu przez Wydz. Wyk.

§ 3. Zarz. w powierzonem mu Wojew. przeprowadza za pomocą władz powiatowych i miejskich dekreta, postanowienia, instrukcye przez Wydział Wykonaw. do spełnienia podane.

§ 4 Praca w powyższym paragrafie wskazana dzieli się między pięciu członków Zarządu w sposób następujący:

a) Naczelnik sekcyi 1szej opracowuje projekta rozkładu i poboru dostaw; za porozumieniem się z władzą wojenną obmyśla system werbunku jako też ustrojenia i umundurowania ochotników; utrzymuje xięgi zaciągowe w swem Wojewódz. notuje wszelkie w niem fakta wojskowe, radzi o środkach komunikacyi cywilnej władzy z wojenną; czuwa nad ogólnym biegiem pracy w sekcyi pierwszej.

b) Naczel. sek. 2ej opracowuje projekta budżetow, oraz rozkładu i poboru podatków, na Województwo nałożonych i przedstawia je do decyzyi Wydziału Wykonawczego; utrzymuje kontrolę kassy Wojewódzkiej; obmyśla środki powiększania i zaoszczędzenia funduszów narodowych, jakoteż ratowania bogactwa krajowego od łupieży moskiewskiej; pracuje nad usystematyzowaniem danych statystycznych, zebranych w Województwie; czuwa nad ogólnym biegiem pracy w sekcyi 2giej.

c) Nacz. sek. 3ej obmyśla środki wykrycia knowań moskiewskich, wymierzonych bądź przeciw sprawie narodowej, bądź przeciw korporacyi albo osobie pojedyńczej; stara się o sposoby dochodzenia nadużyć, popełnianych czy to przez urzędników narodowych, czy przez prywatnych; opracowuje projekta działania i rozwoju żandarmeryi narodowej, oraz wnioski do urządzenia komunikacyi krajowej; czuwa nad ogólnym biegiem pracy w sek. 3.

d) Nacz. sek. 4ej przygotowuje projekta urządzenia szpitali i ambulansów wojennych, wynajduje źródła dochodu na potrzeby opieki publicznej, zwierzchnią kontrolę prasy narodowej w swem Województwie; dostarcza współpracowników dziennikom narodowym, pilnie bada usposobienia umysłów we wszystkich sferach społeczeństwa i stara się najmocniej o nadanie im właściwego kierunku; obmyśla środki przeciwdziałania wpływom szkodliwym; czuwa nad ogólnym biegiem pracy w sek. 4tej.

e) Prezes zbiera posiedzenia Zarządu i przewodniczy takowym; utrzymuje stosunki zarządu wewnątrz i zewnątrz Województwa, za pomocą odpowiednio urządzonego sekretaryatu; czuwa nad stanem służby urzędników i stosownem obsadzeniem urzędów narodowych; słowem ma zwierzchni dozór nad ogólnym kierunkiem administracyi w Województwie.

§ 5. Przyjmuje się za zasadę, że nikt z członków Zarządu nie ma prawa nic sam przez się stanowić, tylko pomysły swe w formie wniosków przedstawia Zarządowi, który je kollegialnie dyskutuje i decyzyę o nich wydaje.—Przy obszerniejszym wszakże rozwoju działalności Zarządu, Wydział zezwalać będzie na pewien stopień samodzielności w pracy naczelników sekcyj szczególnych.

§ 6. Każdy członek Zarządu ma prawo przybrać sobie poufnie do pomocy i porady jednę lub dwie osoby, nie przypuszczając ich wszakże do tajemnic administracyi.

§ 7. Przy Zarządzie Wojewódz. znajduje się kassa, tworząca się z dochodów Wojew. której fundusze rozchodowane być mają według instrukcyi Wydz. Wyk.

§ 8. Nad czynnościami Zarządu czuwa Komisarz Pełnomocny R. N. przez ustanowionego od siebie Komisarza Wojewódzkiego, któremu służy prawo zawieszenia każdej uchwały Zarządu i odwołania się do decyzyi Wydziału, rozjaśniania wątpliwości w rozumieniu rozporządzeń, przez Wydz. Wyk. co spełnienia przysłanych; oddawania zarówno z Zarządem pod sąd Trybunałów tak Obywateli prywatnych, jako też urzędników cywilnych w Wojewódz. oprócz członków Zarządu; ściąganie sprawozdań od wszystkich bez wyjątku urzędników; i mianowanie Komisarzy powiatowych, miejskich i nadzwyczajnych.

§ 9. Zarząd za zgodą Kom. Wojewódzkiego daje nominacye i dymissye urzędnikom powiatowym, miejskim i nadzwycz. z wyjątkiem Kom. Rządowych, którzy wyłącznie zależą od Kom. Wojewódzkiego lub Pełnomocnego.

§ 10. Zarządowi służy prawo przedstawiania swych wniosków i projektów Wydziałowi Wyk.

§. 11. Zarząd Województwa przedstawia trzy razy na miesiąc Wydziałowi Wyk. sprawozdania według ustanowionej formy.

§ 12. Zarząd Województwa wszelkie swoje akta wydaje pod urzędową pieczęcią z godłem Państwa i odpowiednim napisem.

Dział II.

§ 1. Na czele administracyi w Powiecie stoi naczelnik Powiatowy, przez Zarząd Województwa mianowany i w obec niego za powierzony sobie powiat odpowiedzialny.

§ 2. Naczelnik Powiatu może być złożonym z urzędu tylko przez Zarząd Województwa, czasowo zaś w nim zawieszonym przez Komisarza Pełnomocnego albo Wojewódzkiego.

§ 3. Naczelnik Powiatu ma pomocnika, który się oznajmia z biegiem administracyi w powiecie, tak żeby w razie potrzeby mógł go bez szkody w służbie zastąpić. Pomocnika mianuje Zarząd na przedstawienie Naczelnika powiatu.

§ 4. Naczelnik powiatu utrzymuje w powiatowem mieście swego sekretarza, który mu pośredniczy w stosunkach urzędowych, referuje interesa tak w każdej sekcyi z osobna jako też w administracyi ogólnej, zarządza kancelaryą, zgoła załatwia wszystko, co z natury urzędu sekretarza i woli naczelnika powiatu wchodzi w zakres jego

czynności. Gdzie nato miejscowe pozwalają warunki, Naczelnik powiatu urządza w powiatowem mieście swe biuro, licząc oprócz sekretarza, czterech referentów, po jednym do każdej sekcyi.

§ 5. Naczelnik Powiatu przeprowadza w powiecie dekreta, postanowienia i uchwały Rządowe, stosownie do praktycznych instrukcyj, otrzymanych od właściwego Zarządu. Treść zaś szczególnych jego obowiązków jest następująca:

a) W Sekcyi Wojny: werbunek ochotników; przygotowywanie uzbrojenia, prochu, ołowiu, umundurowania i amunicyi dla powiatowych oddziałów; exekucya i pilnowanie powiatowych dostaw, regulowanie należności obywatelom za dostawy przypadającej, jakoteż kwot, przez wojska wymaganych; zbieranie wszelkich wojskowych faktów w powiecie, utrzymywanie ciągłych stosunków z dowódzcami oddziałów i tp.

b) W Sekcyi Skarbu i statystyki: rozkład podatku na pojedyńczych kontrybuentów i ściąganie takowego; wynajdywanie nowych źródeł dochodów; prowadzenie regestru bierczego w powiecie, przedstawianie Zarządowi budżetu powiatowego, zbieranie danych statystycznych w powiecie i tp.

c) W Sekcyi Policyi i Komunikacyi: śledzenie knowań moskiewskich przeciw sprawie Ojczystej, urzędom lub osobom; wykrywanie przestępstw i nadużyć spełnionych bądź przez obywateli prywatnych, bądź przez urzędników narodowych, największa baczność na stanowisko, ruchy i plany wojsk moskiewskich, formułowanie zaskarzeń do Trybunału Narodowego, jako też zarządzenie śledztwa na jego zawezwanie; czynny kierunek żandarmeryi narodowej; załatwienie żądań pasportowych, utrzymywanie w należnym porządku komunikacyi w powiecie i tp.

d) W Sekcyi Opieki i Opinii narodowej: urządzenie szpitali i ambulansów wojskowych; zaopatrywanie w niezbędne potrzeby życia rodzin powstańców, staranie o ulżenie losu jeńców, zostających w mocy moskiewskiej; dozór nad komitetami niewiast, wpływ na kierunek opinii publicznej przez ustną propagandę albo przez rozszerzanie wydań narodowych we wszystkich warstwach społeczeństwa; przestrzeganie zgody społecznej w powiecie i tp.

§ 6. Nacz. Pow. pozostawia przy sobie ster i dozór pracy, określonej paragrafem powyższym, wykonanie zaś jego powierza głównie naczelnikom miast i okręgów.

§ 7. Pod dozorem Naczelnika pow. znajduje się kassa, tworząca się z dochodów powiatu, oraz z funduszów przez Zarz. Wojewódz. assygnowanych, w których rozchodowaniu Nacz. ma się kierować iestrukcyami Zarządu.

§ 8. Nacz. Powiatu składa Zarz. Województwa tygodniowe sprawozdania, w treści i formie przez Zarząd uchwalonej.

§ 9. Naczelnikowi Pow. służy prawo zawieszania w urzędzie wszystkich urzędników powiatowych, przez Zarz. Woj. mianowanych z warunkiem ustanowienia zastępstwa i zawiadomienia o tem Zarządu.

§ 10. Nacz. pow. w stosunkach urzędowych używa pieczęci z godłem państwa i odpowiednim napisem.

§ 11. W Powiecie stale mieszka Kom. Pow. przez Kom. Wojewódzkiego mianowany i od niego zależny. Służy mu prawo rozjaśniania Naczelnikowi Pow. wątpliwości w rozumieniu rozporządzeń rządowych w urzędzie i oddawania pod sąd Trybunału wszystkich urzędników w powiecie, oprócz Naczelnika Pow. oraz ściągania od nich sprawozdań i kontrolowania biegu pracy w powiecie.

Dział III.

§ 1. Dla dogodności władzy wykonawczej powiatowej, dla prędszego biegu administracyi i zadość uczynienia nagłym potrzebom i żądaniom władz wojskowych, ze względu przytem na trudności komunikacyjne, powiaty dzielą się na tymczasowe okręgi administracyjne,

§ 2. Liczba okręgów stosownie do uznania Zarządu Wojewódz. wynosi od 3 do 10 okręgów w powiecie; na czele każdego z nich stoi Okręgowy, na przedstawienie Nacz. powiatu przez Zarząd Wojewódzki mianowany.

§ 3. Okręgowy w razie działalności swojej nie reprezentuje Rządu, jest on tylko ramieniem wykonawczem Naczelnika Powiatu.

§ 4. Okręgowy jednoczy w sobie czynności władz cyrkułowych i utrzymuje nadzor nad takowemi, ściągając od nich szczegółowe co dni 4 raporta, w pojedyńczych sprawach, których załatwienie leży w duchu i rozciągłości poleceń, wydanych mu przez władzę powiatową. Okręgowy wydaje od siebie władzom cyrkułowym odpowiednie decyzye; kwestye zaś wyższej wagi przedstawia niezwłocznie Naczel. Powiatu.

§ 5. Ze względu na miejscowe naglące potrzeby Okręgowy mieć może powierzone sobie przez Nacz. pow. odpowiednie kwoty pieniężne. Z wydatków poczynionych winien składać naczelnikowi powiatu rachunek co dni 10, zwykłe zaś raporta co dni 5.

§ 6. Okręgowy czuwa nad tem, aby żaden urząd w cyrkule nie stał opróżnionym, i w razie wakansu urządza następstwo i przedstawia Naczelnikowi Powiatowemu dwoch kandydatów.

§ 7. Okręgowy wydaje Obewatelom w Okręgu zamieszkałym kwalifikacye do paszportów.

§ 8. Okręgowy nie ma prawa nikogo w urzędowaniu zawieszać, w razach opieszałości lub nadużyć urzędników cyrkułowych, winien zażądać od Naczelnika Powiatu oddalenia takowych.

§ 9. Okręgowy pospołu z Naczelnikiem Powiatu dzieli Okręg na odpowiednią ilość cyrkułów, tak żeby każdy z nich stosownie do warunków miejscowych, zawierał jednę lub kilka gmin włościańskich, i przedstawia Nacz. pow. kandydatów na Cyrkułowych, którymi się posługuje w administracyjnych swoich czynnościach.

Dział IV.

§ 1. Miasta dzielą się na dwa rzędy: 1) Miasta wojewódzkie, 2) Miasta powiatowe i inne mniejsze.

Uwaga. Zarząd ma prawo znaczniejsze miasta handlowe, pograniczne i niektóre powiatowe stale lub czasowo zaliczać do miast pierwszego rzędu na równi z wojewódzkimi.

§ 2. Miasta pierwszego rzędu zostają pod władzą osobnych Naczelników miast bezpośrednio zależnych od Zarządu Województwa; miasta zaś drugiego rzędu wcielają się do właściwych powiatowych.

§ 3. Na czele administracyi w miastach 1go rzędu stoi Naczelnik miasta przez Zarząd Wojewódz. mianowany i w obec niego za powierzone sobie miasto odpowiedzialny.

§ 4. Naczel. m. może być złożony z urzędu tylko przez Zarząd Wojewódz. czasowo zaś w nim zawieszony przez Komisarza Pełnomocnego lub Wojewódzkiego.

§ 5. Nacz. m. ma pomocnika, który się oznajmia z biegiem administracyi w mieście, tak żeby w razie potrzeby mógł go bez szkody zastąpić. Pomocnika mianuje Zarząd na przedstawienie Naczelnika miasta.

§. 6. Naczelnik miasta utrzymuje sekretarza, który mu pośredniczy w stosunkach urzędowych, referuje interesa tak w każdej sekcyi z osobna, jako też w administracyi ogólnej, zarządza kancellaryą, zgoła załatwia wszystko, co z natury urzędu sekretarza i z woli Naczelnika miasta wchodzi w zakres jego czynności.

§ 7. Naczelnik miasta przeprowadza w mieście dekreta, postanowienia i uchwały Rządowe, stosownie do praktycznych instrukcyj otrzymanych od właściwego zarządu. Treść zaś szczególnych jego obowiązków taka jak Naczelników powiatowych wykazana w § 5. działu II.

§ 8. Naczelnik miasta pozostawia sobie ster i dozór pracy określonej paragrafem powyższym, wykonanie zaś jej powierza głównie Naczelnikom sekcyj.

§ 9. Dla nadania szerszego rozwoju pracom narodowym, możności szybkiego spełniania poleceń i spotęgowania działalności policyi narodowej w miastach wojewódzkich, prace te podzielone będą między sześciu naczelników sekcyj mianowanych na przedstawienie Naczelnika miasta przez Zarząd. Do pierwszego będzie należyć sekc. wojny, do 2go sekc. skarbu, do 3go policya śledcza, do 4go komunikacye, do 5go opieka narodowa, do 6go opinia narodowa.

§ 10. Miasta mają być podzielone na obwody i okręgi stosownie do postanowienia Zarządu na przedstawienie Naczelnika miasta i te mają służyć za podstawę działań dla Naczelników sekcyj.

§ 11. W pomniejszych miastach pierwszego rzędu ilość Naczelników sekcyj i podział pracy między tymi zależy od uznania Naczel. miasta, wszakże nie może być Naczelników sekcyj mniej jak czterech, a naczelnik policyi nie może innych spełniać obowiązków.

§ 12. Oprócz tego urządza się policya wykonawcza (żandarmerya) która jakkolwiek należy do sekcyi policyi — ma odrębnego Naczelnika we wszystkich miastach mianowanego na przedstawienie Naczelnika miasta przez Zarząd wojewódzki.

§ 13. Pod dozorem Naczelnika miasta znajduje się kassa, tworząca się z dochodów miasta, oraz z funduszów przez Zarząd assygnowanych, w których rozchodowaniu Naczelnik ma się kierować instrukcyami Zarządu.

§ 14. Naczelnik miasta składa Zarządowi Wojewódz. tygodniowe i miesięczne sprawozdania w treści i formie przez Zarząd uchwalonej.

Uwaga. Zarząd Wojewódzki określi instrukcyą wypadki, w których Naczelnik miasta i Naczelnik policyi miast wojewódzkich mają dawać sprawozdania i raporta codzień.

§ 15. Naczelnicy miast pierwszego rzędu w stosunkach urzędowych używają pieczęci z godłem Państwa i stosownym napisem.

§ 16. Miasta drugiego rzędu zostają pod władzą Naczelników Powiatowych, mają osobnych Naczelników odpowiednich okręgowym w powiecie; tych mianuje Zarząd na przedstawienie Naczelników Powiatowych którzy od siebie dają im rozkazy.

§ 17. Naczelnicy miasta drugiego rzędu prowadzą administracyę na podstawach wskazanych dla Naczelnika miast pierwszego rzędu w §§ 7, 8, uwadze 2, 3, §§ 9, 10, 11, 12, 13.

Uwaga: Raporta składają Naczelnikom powiatowym.

§ 18. W miastach wojewódzkich Naczelnik miasta zostaje pod kontrolą Komisarza Wojewódzkiego, w innych miastach 1go rzędu— Komissarza właściwego Powiatu. Praca i obowiązki tych Komissarzy określone w § 8 działu I i w § 11 działu II.

§ 19. Rozwinięcie i uzupełnienie urządzeń miejskich na zasadach niniejszej ustawy pozostawia się Komisarzom rządowym wspólnie z Zarządami Wojewódzkiemi.

Uwaga ogólna. Stosunki urzędnika z urzędnikiem nie mogą być osobistemi, a winny być tak urządzonemi, ażeby osoba za pomocą której będą się komunikować, nie była znajomą osobiście żadnemu z nich.

DO URZĘDNIKÓW NARODOWYCH NA RUSI.

Od dziewięciu już miesięcy w Królestwie i Litwie wre bój zacięty ze wściekłym tyranem, dzielna młodzież secinami pada od kuli, dzieci, niewiasty i starcy sędziwe od noża siepaczy, czernieją zgliszcza wsi i miast spalonych przez wroga; piętrzą się szubienice dla wiernych synów Ojczyzny; więzienia roją się tysiącami prawych obywateli: trzykroćstotysięczna armia teatr wojny zalega; a przecież walka narodowa nie ustaje, garstka młodzieży, co pierwsza skoczyła w bój rospaczy, urosła w silny zastęp dzielnego żołnierza, moskiewskie żołdactwo upadło na duchu i siłach w bezustannym znoju. w serca patryotów wstąpiła wiara i bezgraniczna do poświęceń gotowość. Czemuż przypisać bezskuteczność wysileń tyrana i cudowny wzrost powstania? Cywilnej pracy narodu!

Jeszcze w zeszłym roku Komitety narodowe rozpoczęły pracę nad ześrodkowaniem sił krajowych i zużytkowaniem takowych na polu przygotowań do śmiertelnych z wrogiem zapasów. — Od wybuchu powstania po dziś dzień cywilna władza w Królestwie i na Litwie podtrzymuje ruch zbrojny narodu, dostarcza mu ciągle soków, jest jednem słowem tym wielkim korzeniem rozgałęzionym po całym kraju, który nie zważa na to, że mu ręka nieprzyjacielska obcina młode latorośle i puszcza je w innym miejscu i zawsze nie zwyciężony, nie zdobyty bo jest szeroki—jak kraj, wielki jak naród. I oto rezultaty olbrzymie: na świeżych pobojowiskach, w okolicach krwią zlanych, spustoszonych mieczem i ogniem, jakby z ziemi wyrastają nowe oddziały ze świeżemi siłami, z nowem męstwem, z większym zapałem i poswięceniem; znowu walczą, zwyciężają, a jeśli padną, to padając targają silnie już i tak chwiejąca się budowę moskiewskiej potęgi, a ręka, co tem wszystkiem kieruje niewidzialna—ją zakrywa cały naród, stojący u wejścia areny bojowej, gotowy na męczeństwo, do walki się rwący.

Dla tego też moskwa chwyciła się systemu ogólnego do aresztacyi w mniemaniu że zneutralizowanie znacznej ilości ludzi wykształconych zrobi nienaprawiony uszczerbek władzy cywilnej i unieżdolni ją do olbrzymiej pracy; ale nowy zawód ją spotyka, bo ruch narodowy tak się już potężnie rozwinął, tak głęboko wsiąkł w ziemię, że dziś każdy obywatel bez względu na stopień wykształcenia rozumie jego zadanie i praktyczne sposoby działania, w braku ludzi światłych prostacy obejmą urzęda narodowe a cywilna władza normalnym rozwijając się torem coraz głębiej podkopywać będzie podwaliny caratu, aż w końcu gmach olbrzymi, zbudowany z fałszów i zbrodni, runie u stóp zmartwychwstałego narodu. Komitet prowincyonalny z całą podległą mu organizacyą na Rusi nie stanął na wysokości zadania swojego i przed ukończeniem niezbędnych przygotowań, party chęcią niesienia zbrojnej pomocy Koronie i Litwie, wszystkie siły użył na to, by stworzyć bądź cobądź powstanie, nie oceniwszy dobrze wszystkich szans jego. Wszyscy niemal urzędnicy narodowi, najdzielniejsi Obywatele kraju stanęli w szeregach powstańczych a cywilną administracyę powierzono ludziom nowym nie świadomym rutyny w działaniu; dla tego też nie mogła ona skutecznie wspierać powstanie. Rezultat zbyt dobrze wiadomy! Wydział Wyk. Rządu Narod. objął ster rządu na Rusi w chwili gdy powstanie ostatecznie przez wrogów zgniecione ustąpiło miejsca rozwścieklonej tyranii moskiewskiej, gdy rospacz zastąpiła pragnienie czynu, a na gruzach dawnej organizacyi wyrodził się niepokonalny wstręt do wszelkiej pracy zbiorowej.

W obec takich okoliczności W.W.R.N postanowił nie wyzywać kroków wojennych przed uskutecznieniem koniecznych przygotowań do postawienia administracyi cywilnej na takiem stanowisku, jakie ona w Królestwie zajmuje. Jakkolwiek to zadanie nie jest ostatecznie osiągniętem, zachodzą jednak okoliczności, które przyspieszą działania wojenne na Rusi. Wojsko narodowe sformowane w Galicyi wkraczać będzie pojedyńczemi oddziałami w granice Podola i Wołynia i stosownie do potrzeby i okoliczności albo utrzymywać się na Rusi, rosnąc miejscowem powstaniem, lub też cofać się do Królestwa, Litwy lub Galicyi.

Nie przeczę, że administracya cywilna na Rusi uczyniła ogromne postępy od chwili gdy władza naczelna przeszła w ręce Wydz. Wykonawczego nie mogę jednakże zataić przed wami, Obywatele Urzędnicy, że w wykonywaniu przez Was rozkazów i instrukcyi Narodowej Władzy widziałem częstokroć niedokładność, z której płynęły wszystkie wady w tutejszej administracyi narodowej. Uwzględniając chorobliwe położenie powierzonej mu prowincyi Wydz. Wyk. tolerował dotychczas pomniejsze zboczenia, jakich się dopuszczano w stosowaniu jego rozporządzeń; dziś jednak gdyśmy się na Rusi w siłach poczuli, czas już cywilną pracą wprowadzić na drogę normalnego rozwoju. Ustawa administracyjna powyżej podana określa ogólne zarysy tej pracy; ją wypełnią dekreta, postanowienia, instrukcye ogłoszone już lub mające się w przyszłości ogłosić; macie więc Obywatele Urzędnicy dokładne wskazówki, do których winniście się stosować z jak najściślejszą sumiennością. Wszystko, czego po Was Władza wymaga zostało dojrzale obmyślanem, bądźcie więc przekonani, że najmniejsza niedokładność w wykonaniu sparaliżować może pracę cywilną, od której przyszłość kraju zależy. Podwajajcie donisłość obowiązków waszych, a zatem energia wasza podwoić się winna. Pamiętajcie Obywatele urzędnicy, że życie, mienie i praca Wasza do Ojczyzny należą, że przyszłość jej w ręku waszym; każdy więc co ze szkodą służby choć jeden dzień interesom prywatnym poświęci, co dla jakichbądź powodów nie wypełni rozkazów władzy, uchyli się od wykonania włożonych obowiązków, lub spełniać je będzie niesumiennie, stanie się winnym umyślnej zdrady kraju, skrzywdzony naród surową mu karę wymierzy, a hańba i wzgarda pokoleń potomnych po za grobem pamięć jego ścigać będą. Tym zaś, co wytrwają do końca w bezgranicznem poświęceniu, jakiego Ojczyzna po nich wymaga, zmartwychwstały naród będzie posągi stawiał, czcząc w nich nieustraszonych bohatyrów, co ze stryczkiem na szyi służyli świętej sprawie narodowej niepodległości z niezachwianą energią i bezgranicznem poświęceniem. (Dan w Kijowie 1863r. 30. paźdz.)

KOMISARZ PEŁNOMOCNY NA RUSI.